

SVJETOVNO SVEĆENSTVO I REDOVNIŠTVO U ZADRU PO SLUŽBENOM ISKAZU IZ 1811. GODINE

Josip CELIĆ
Zadar, Hrvatska

UDK: 2-788(497.5 Zadar)“1811“
Izvorni znanstveni rad
Prihvaćeno: 29. ožujka 2015.

Autor je na temelju izvornoga arhivskog gradiva i tiskanih izvora prikazao crkveno stanje Zadarske nadbiskupije za vrijeme francuske uprave po službenom iskazu iz 1811. godine. Zadarska crkva promatrana je kroz smjenu vlasti u Dalmaciji od mletačke, prve austrijske do francuske vlasti. Donose se podatci o nadbiskupu, glavi zadarske Crkve, potom podatci članova Prvostolnog kaptola, dvaju kolegijatnih zborova, mirskog svećenstva te muškog i ženskog redovništva. Iskazani podatci iz obrađenih izvora prilog su poznavanju crkvene hijerarhije tri desetljeća prije objave prvih dijecezanskih shematizama. Ukazuje se značaj i uloga svećenstva i redovništva u Zadru te koju je ulogu imala zadarska Crkva u cjelokupnom crkvenom ustrojstvu onodobne pokrajine Dalmacije.

Ključne riječi: Zadarska nadbiskupija, svjetovno svećenstvo, redovništvo, francuska uprava, crkvena povijest, povijesna demografija.

UVOD

Političkim i pravnim utrućem Mletačke Republike za posljednjeg desetljeća 18. stoljeća za Crkvu u Dalmaciji započinje novo razdoblje ustrojstva između dviju novih vlasti, prve austrijske i francuske sve do uspostave druge austrijske vlasti, u skladu s zacrtanom politikom države prema Crkvi.

Svećenstvo se u tom prijelomnom i sudbonosnom razdoblju opredjeljivalo različito, zauzimajući proaustrijske i profrancuske strane. Osim rijetkih pojedinaca iz ukupne crkvene strukture koji su se priklonili Francuzima, kod većine klera prevladalo je opredjeljenje za Austriju iz jednoga bitnog razloga: stava prema Crkvi i vjeri francuske revolucije i njezinih epigona makar i oplaštenih monarhijskim plaštem.

Uspostavom prve austrijske vlasti, kler je bio uvjerenja da će moći nastaviti svojim dotadašnjim načinom crkvenog života, istim častima i s materijalnim dobrima. Međutim, nije bio svjestan da se nalazi u sklopu države u kojoj je

vladao već izgrađeni jozefinizam ili prosvijećeni apsolutizam.¹ Vlast je preuzela ulogu onoga koji će određivati i izravno utjecati na crkveno ustrojstvo. Ona je suspendirala u svim dalmatinskim kaptolima izbore za popunjavanje kanonikata ili uskratila njihovu potvrdu, potom je uskratila podjelu prostih beneficija te je naložila da se svi prihodi imaju deponirati u državnu blagajnu kojima će raspolagati državna vlast.²

Za francuske uprave u Dalmaciji nova je vlast postupala po odredbama konkordata sklopljenog 1801. godine između Napoleona i pape Pija VII. temeljem čega je sve crkvene poglavare, nadbiskupe, biskupe, kaptolske dostojanstvenike i kanonike svih kaptola imenovala državna vlast. Uz to, za zasjedanja kaptolskih sjednica morao je biti prisutan delegat ili povjerenik okružnog poglavarstva. Kaptol je pismeno morao zatražiti pristanak svjetovne vlasti za zasjedanje te je morao dostaviti dnevni red o čemu bi se na sjednici imalo raspravljati. Kao i u svojoj zemlji, Francuzi su u Dalmaciji namjeravali dokinuti neke biskupije i katedralne kaptole, no nisu obzirom na kratkoću vladanja. Iako je realno postojao velik broj nadbiskupija, biskupija i kaptola s relativno malenim brojem vjernika. Radikalnu redukciju nije provela ni prva austrijska ni francuska vlast: imenovali su istina jedni i drugi tek neke biskupe i kanonike, s dosta opreza, iz pragmatičnih razloga.³ Tek je za druge austrijske uprave u Dalmaciji bulom *Locum Beati Petri* 30. lipnja 1828. godine papa Leon XIII. na zahtjev austrijskog cara Franje u Dalmaciji dokinuo mnoge biskupije i katedralne kaptole na istočnojadranskoj obali čime je provedena radikalna reorganizacija crkvenog ustrojstva Pokrajine kao nikada do tad, što je ostavilo traga u životu Crkve do dana današnjega.⁴

Za vrijeme francuske uprave u Dalmaciji (1806. – 1814.) Zadarska nadbiskupija bila je najsjevernija dijeceza s metropolitanskim naslovom u Pokrajini i četvrta nadbiskupija na istočnojadranskoj obali sa sufraganskim biskupijama: osorskom, krčkom i rapskom.⁵

¹ Slavko KOVAČIĆ, "Ristrutturazione delle circoscrizioni ecclesiastiche in Dalmazia", *Istria e Dalmazia nel periodo Asburgico dal 1815 al 1848*, a cura di G. Padoan, Ravenna, 1993., 255 – 291; Vicko KAPITANOVIĆ, "Hrvatska crkva pod francuskom vlašću", *Croatica cristiana periodica*, Zagreb, 18, 1994., br. 33, 135 – 156.

² Ivan OSTOJIĆ, *Metropolitanski kaptol u Splitu*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1975., 320 – 322.

³ Fabio LUZZATTO, "La politica ecclesiastica dell'ultimo Provveditore Generale in Dalmazia (1806-1809)", *Archivio storico per la Dalmazia*, Anno IX, vol. XVII, fasc. 102, Roma, 1934., 301 – 310.

⁴ Karlo JURIŠIĆ, "Bula pape Lava XII 'Mjesto Blaženog Petra' i crkva u Hrvatskoj danas", p. o. iz zbornika Kačić, br. III, Split, 1970., 101 – 124.

⁵ Daniele FARLATI, *Illyricum sacrum*, V, Venetiis, 1775., 1 – 8; Carlo Federico BIANCHI, *Zara cristiana*, I, Zadar, 1877., 1 – 16, 19 – 24.

Izvori na temelju kojih je napisan ovaj rad su novopronađeni shematički Pregled stanja Zadarske nadbiskupije iz Nadbiskupskog arhiva u Zadru⁶ te sadržajem i formom isti takav pregled u spisima Centralnog inspektorata za bogoštovlje i upravu upražnjenih dobara Dalmacije iz Državnog arhiva u Zadru.⁷ Oba izvora daju podatke o mjestu, položaju, stanju župa i crkvenih institucija (kaptola i redovničkih zajednica). Potom, daju nam podatke o osobama (status personalis) s osnovnim podatcima o svećenstvu i redovničkoj pripadnosti, statusu, mjestu podrijetla, starosnoj dobi i godini crkvenog promaknuća.

STATUS PERSONALIS ZADARSKE NADBISKUPIJE 1811. GODINE

Glava zadarske crkve bio je njezin nadbiskup. Po kronotaksi zadarskih nadpastira – ako računamo po Farlatiju – na katedri zadarskih (nad)pastira sjedio je pedeset i treći zadarski biskup, odnosno nadbiskup.

Tablica 1. *Nadbiskup zadarski*

<i>Sjedište</i>	<i>Prezime i ime</i>	<i>Dostojanstvo</i>	<i>Star. dob</i>	<i>Izbor</i>	<i>Imenovanje Potvrda*</i>
ZADAR	SCOTTI, Josip Grgur	nadbiskup	80	10. VII. 1806.	Napoleon I
				1807.*	papa Pio VII*

Izvor: DAZd, Spisi Centralnog inspektorata za bogoštovlje i upravu upražnjenih dobara Dalmacije 1807.-1810., sv. 41, god. 1811., fol. 76v-77, Statistički prospekti.

Scotti, Josip Grgur, nadbiskup zadarski. Rođen je 1732. u Kaštel Starom kod Trogira.⁸ Školovan kao gojenac hrvatskog Zavoda u Loretu, zaređen za svećenika 1755. godine, magistar teologije, doktor *iuris utriusque* Padovanskog sveučilišta, skradinski kaptolski arhiđakon i prosinodalni ispitatelj, ninskim

⁶ Arhiv Zadarske nadbiskupije (AZN), Varia (Razno), kut. 1, br. 18. Stato delle Chiese della Arcidiocesi 1806-1811., Tablični prikaz stanja i župa Zadarske nadbiskupije. Rukopis nije ostraničen.

⁷ Državni arhiv u Zadru (DAZd), Spisi Centralnog inspektorata za bogoštovlje i upravu upražnjenih dobara Dalmacije 1807. – 1810., sv. 41, god. 1811., fol. 76v-77, Statistički prospekti. Poblize o fondu: Napoleon i njegova uprava na istočnoj obali Jadrana i na području istočnih Alpa 1806-1814., Arhivski vodič, Zagreb, 2005., 424.

⁸ Annuario pontificio, 1806., Roma, Cracas, 154; Frane IVASOVIĆ, *Kaštel Stari. Crctice iz njegove povijesti i života*, Split, 1940., 30; Ankica BABIN, "Crkva sv. Ivana Krstitelja u Kaštel Starom", *Kaštelanski zbornik*, 2, Kaštela, 1989., 94.

je biskupom imenovan 1789. godine.⁹ Na početku francuskog vladanja Scotti je još uvijek bio ninski biskup koji je rezidirao u gradu Zadru.¹⁰ Godine 1808. odrekao se ninske biskupije jer je 1806. već bio imenovan nadpastirom zadarske Crkve. Na tu čast postavio ga je Napoleon I., a potvrdio tadašnji papa Pio VII.¹¹ Obraćajući se 3. veljače 1807. godine generalnom providuru Dalmacije Vincenzu/Vicku Dandolu, ističe da će „drugu nedjelju dobiti nadbiskupski palij, te da će biti svečano ustoličen“.¹² Njegovo biskupovanje nije ostavilo značajnijeg traga u povijesti nadbiskupije, štoviše smatran je Scotti bonvivanom, ljubiteljem raskošnog života i kazališta.¹³ Nosio je naslov grofa i viteza Željezne krune Italskog kraljevstva.¹⁴ Umro je u Zadru 1. siječnja 1817. godine i kao crkveni nadpastir pokopan u zadarskoj prvostolnici.¹⁵

Tablica 2. Prvostolni kaptol u Zadru 1811. godine

Red. br.	Prezime i ime	Star. dob	Dostojanstvo	Imenovanje
1.	JUROVIĆ, Ivan	59	kaptolski arhiđakon	1799.
2.	CALVI, Josip	80	kaptolski nadpop	1799.
3.	SENJANOVIĆ, Frane	59	primicerij	1806.
4.	SMILJANIĆ, Frane	71	kanonik	1784.
5.	KOLANOVIĆ, Andrija	74	kanonik	1794.
6.	BIANCHI, Ante	61	kanonik	1794.
7.	ADDOBBATI, Ivan	53	kanonik	1797.
8.	BAŠIĆ, Ivan	74	kanonik	1799.
9.	PACIFICO, Šime	60	kanonik	1803.
10.	MISCHIATO, Ivan	39	kanonik teolog	1806.
11.	ALESANI, Jerolim	34	kanonik	1806.
12.	ERCEGOVIĆ, Ante	46	kanonik	1806.
13.	RONČEVIĆ, Trifun	40	kanonik pokorničar	1808.

⁹ Remigius RITZLER, Pirminus SEFRIN, *Hierarchia Catholica medii et recentioris aevi*, vol. VI, Patavii, 1958., 314.

¹⁰ C. F. BIANCHI, *Zara cristiana*, I, 78; C. F. BIANCHI, *Zara cristiana*, II, Zadar, 1879., 235.

¹¹ Remigius RITZLER, Pirminus SEFRIN, *Hierarchia Catholica medii et recentioris aevi*, vol. VIII, Patavii, 1968., 219; C. F. BIANCHI, *Fasti di Zara religioso-politico-civili*, Zadar, 1888., 124.

¹² DAZd, Spisi generalnog providurstva (SGP), god. 1808., Tit. 8, filza unica, rub. 1-29, fol. 55.

¹³ Giuseppe SABALICH, *Cronistoria aneddotica del Nobile teatro di Zara*, Rijeka, 1904., 66.

¹⁴ DAZd, Miscellanea, sv. 23, poz. 35, fol. 1-2; Znanstvena knjižnica u Zadru (ZKZd), Rukopisi, ms. 52, Francesco GIORDA, *Miscellanea e cose dalmate 1798-1865*, III, p. 142 – 147.

¹⁵ AZN, Matične knjige, Župa sv. Stošije, Matična knjiga umrlih (MKU), XIII (1811. – 1824), fol. 66v.

14.	TORATO, Anđelo	40	kanonik	1810.
15.	PASINI, Vincenzo/Vicko	52	kanonik	1810.
16.	SOPRANO, Frane	49	mansionar	1794.
17.	MARELIĆ, Petar	52	mansionar	1795.
18.	BATTARA, Vincenzo/Vicko	47	mansionar	1797.
19.	BERČIĆ, Ivan	30	mansionar	1810.
20.	SAUČEVIĆ, Josip	45	septimanarij	1797.
21.	FRANCESCHI, Toma	40	septimanarij	1797.
22.	VLATKOVIĆ, Ivan	47	septimanarij	1798.
23.	VASON, Paškval	41	septimanarij	1800.
24.	BUSNARDI, Marko	39	viceseptimanarij	1806.
25.	LIVAKOVIĆ, Šime	33	viceseptimanarij	1810.
26.	SMOLJAN, Ivan Marija	36	viceseptimanarij	1806.
27.	POSECCO, Paškval	30	viceseptimanarij	1806.
28.	MORELLI, Frane	30	viceseptimanarij	1806.
29.	MALETIĆ, Marko	23	bogoslov	–

Izvor: DAZd, Spisi Centralnog inspektorata za bogoštovlje i upravu upražnjenih dobara Dalmacije 1807. – 1810., sv. 41, god. 1811., fol. 78v-79, Statistički prospekti.

Zadarski Prvostolni kaptol ima dugu i slavnu povijest.¹⁶ Prema službenom iskazu Prvostolni kaptol brojio je u punom sastavu 29 osoba, od toga 15 kapitularaca – kanonika među kojima su tri dostojanstvenika: arhiđakon, arhiprezbiter i primicerij.¹⁷ Niži dio katedralnog klera bili su mansionari (*mansionarius*), odnosno koralni vikari. Na nižoj su ljestvici od njih *septimanarii* ili, hrvatski, *nediljnici*,¹⁸ a naziv im dolazi jer su obavljali razne zborne službe po redu, izmjenjujući se svake sedmice, odnosno nedjelje. Uz njih su i pet *viceseptimanarija*, ili podnediljnika, te jedan bogoslov.

¹⁶ Ante GULIN, *Hrvatski srednjovjekovni kaptoli Dalmacije, Hrvatskog primorja, Kvarnerskih otoka i Istre*, Zagreb, 2008., 239 – 273; A. GULIN, *Srednjovjekovni Katedralni kaptol svete Stošije u Zadru*, Zagreb, 2011., 29 – 52, 60 – 73.

¹⁷ C. F. BIANCHI, *Zara cristiana*, I, 165 – 170, 185, 187, 190.

¹⁸ I. OSTOJIĆ, *Metropolitanski kaptol u Splitu*, 17.

Dostojanstvenici i kanonici zadarskog Prvostolnog kaptola

Ivan Jurović. Rođen je u Orbitellu (Toscana) 1752. godine, otac mu se zvao Nikola Jurović, a majka Tereza Frezza.¹⁹ Studij teologije i filozofije završio je na hrvatskom Zavodu u Loretu i postigao doktorat iz teologije, a u splitskom Cosmijevu sjemeništu odslušao je tečajeve kanonskog i civilnog prava. Godine 1784. dobio je nadarbinu i čast kanonika teologa,²⁰ a do tada je bio septimanarij, potom mansionar crkve sv. Šimuna (Šime) i ravnatelj (rektor) Florijeva sjemeništa. Izborom u kaptolu dobio je 1795. dostojanstvo arhiepiskopita²¹ i prvu kaptolsku čast – arhidakonat je dobio izborom 26. veljače 1799. nakon smrti don Ivana Armanija.²² Bio je generalni vikar nadbiskupa Ivana Carsane, a po njegovoj smrti više je godina upravljao nadbiskupijom kao kapitularni vikar. Bio je član zadarske Gospodarsko-literarne akademije.²³ Zadarsko izaslanstvo Napoleonu 1806. predlaže ga za nadbiskupa.²⁴ Umro je u Zadru 17. siječnja 1828. godine.²⁵

Josip Calvi. Rođen je u Zadru 1731. godine, sin je Jakova Calvija. Njegova je obitelj pripadala zadarskom građanstvu,²⁶ a 1804. s bratom je Dominikom primljen u ninsko plemstvo.²⁷ U Zadarski kaptol ušao je kao kanonik, a dostojanstvo kaptolskog arhiepiskopita dobio je izborom 26. veljače 1799. nakon što je Jurović unaprijeđen za arhidakona.²⁸ Bio je ravnatelj (rektor) Zmajevićeva Ilirskog sjemeništa i učitelj gregorijanskoga figuralnog pjevanja.²⁹ Umro je u

¹⁹ ZKZd, Rukopisi, ms. 258, Giuseppe FERRARI-CUPILLI, Materiale per la vita di mons. Giurovich e Tanzlingher, fol. 2-4; C. F. BIANCHI, Zara cristiana, I, 228 – 232, 266; C. F. BIANCHI, Zara cristiana, II, 465, 467, 538 – piše ga Jurovich/Giurovich (Jurović i Đurović). Hrvatski biografski leksikon (HBL), sv. 6, Zagreb, 2005., 657 – 658 – bilježi ga Jurović; AZN, Spisi Zadarskog kaptola (SZK), kut. 7, br. 32/IV, Knjiga zapisnika sjednica Zadarskog kaptola, fol. 89v-90, 92v, 99, 115. Na kaptolskim je sjednicama pisan Jurović i Đurović (Jurovich/Giurovich).

²⁰ AZN, Liber benefitiorum, V, fol. 341v, 343.

²¹ AZN, Liber benefitiorum, V, fol. 377v-388v, 382 – 383.

²² AZN, SZK, Knjiga zapisnika sjednica Zadarskog kaptola, fol. 89v-90.

²³ Danica BOŽIĆ-BUŽANČIĆ, Južna Hrvatska u europskom fiziokratskom pokretu, Split, 1995., 70, 223, 226, 228, 241, 246 – 248.

²⁴ Vittorio ADAMI, "La Dalmazia ai tempi di Napoleone", La Rivista Dalmatica, IX/2, Zadar, 1927., 31 – 32.

²⁵ DAZd, Spisi Nina (SN), Liber consiliorum Nonae (LCN), III, fol. 77-79; C. F. BIANCHI, Zara cristiana, I, 228-232; HBL, sv. 6, Zagreb, 2005., 657 – 658.

²⁶ ZKZd, Rukopisi, ms. 705, Libro sesto delle parti, e negotij della Spettabile Vniuersità de Cittadini, e Popolo della Città di Zara, fol. 71,73.

²⁷ DAZd, SN, LCN, III, fol. 30, 36, 79; Miroslav GRANIĆ, "Popis plemića grada Nina iz 1817. godine", Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU, 32, Zagreb, 2014., 211.

²⁸ AZN, SZK, kut. 7, br. 32/IV, Knjiga zapisnika sjednica Zadarskog kaptola, fol. 89v-90.

²⁹ AZN, Liber benefitiorum, V, fol. 402v-403v.

Zadru 31. listopada 1816., a u matici je zapisano da je sin pok. Giacoma/Jakova Calvija, rodom iz Bergama, a pokopan je u obiteljskoj grobnici u crkvi sv. Frane.³⁰

Frane Senjanović. Rođen je u Zadru 1750. godine gdje je zaređen za svećenika 6. studenoga 1776. godine.³¹ U Zadarskom je kaptolu prošao gotovo sve svećeničke službe, od septimanarija, nediljnika do kaptolskog primicerija. Godine 1791. imenovan je za mansionara prvostolne crkve sv. Stošije, a 1792. za kanonika. Od kaptola je 10. kolovoza 1797. izabran za kanonika teologa. Nadbiskup Ivan Carsana iste ga je godine postavio za nadbiskupskog kancelara i tajnika. Kaptolski primicerijat dobio je izborom u kaptolu 19. siječnja 1806. godine.³² Bio je učitelj gregorijanskog i figuralnog pjevanja na Florijevu latinskom sjemeništu gdje je predavao teološke discipline te u istom sjemeništu bio duhovnik. Usto, bio je nadbiskupski kancelar, a kao vrlo učena osoba i član zadarske literarne akademije. Za njega je 1800. izvješćeno da je studij filozofije i teologije završio kod zadarskih otaca dominikanaca na njihovu Generalnom učilištu (*Studium generale*): da je podučavao mladež „in litteris sacris et profanis“ (u znanostima duhovnim i profanim) i kao kanonik teolog bio ispitivač ređenika.³³ U pokrajinskom shematizmu za 1817. godinu ubilježen je s čašću primicerija i stupnjem doktora teologije.³⁴ Tu je čast, kao treću u kaptolu, dobio izborom 19. siječnja 1806., potvrđen od kapitularnog vikara.³⁵

Frane Smiljanić. Potječe iz serdarske obitelji Smiljanića koja je pripadala zadarskom građanstvu, ninskom i zadarskom plemstvu.³⁶ S bratom Lazarom primljen je 1793. u ninsko plemstvo,³⁷ da bi 1796. bili uvršteni u zadarsko Plemićko vijeće.³⁸ Zaređen je za svećenika 28. rujna 1762. godine,³⁹ a u katedralni kler ušao je kao septimanarij 1778., da bi zatim kao mansionar stolne crkve u kaptolu 17. kolovoza 1784. bio imenovan kanonikom.⁴⁰

³⁰ AZN, Župa sv. Stošije, MKU, XIII, fol. 64v.

³¹ C. F. BIANCHI, *Zara cristiana*, I, 227 – 228.

³² AZN, SZK, kut. 15, *Liber extraordinariorum*, IV, fol. 138, 139.

³³ AZN, *Liber extraordinariorum*, III, fol. 573, 575; *Liber benefitorum*, V, fol. 323v-324, 363-363v, 392-392v, 367v-368, 396v-397; C. F. BIANCHI, *Zara cristiana*, I, 227 – 228.

³⁴ *Almanacco provinciale per l'anno 1817*, Zadar, 1817., 79.

³⁵ AZN, *Liber extraordinariorum*, IV, fol. 138, 139.

³⁶ Roman JELIĆ, “Smiljanići – kotarski serdari”, *Radovi Zavoda JAZU u Zadru*, sv. 29-30, Zadar, 1983., 111, 115 – 131.

³⁷ DAZd, SN, LCN, III, fol. 25v-26, 34r-v.

³⁸ ZKZd, Rukopisi, ms. 704, *Liber consiliorum Jadrae 1775-1806*, VIII, fol. 82v-83.

³⁹ AZN, *Collationum ordinum ab anno 1746 ad annum 1857* (dalje: *Coll. ord.*), fol. 103v.

⁴⁰ AZN, *Liber benefitorum*, V, fol. 322v-323v, 340v-342.

Andrija Kolanović. Rođen je u Zadru gdje je zaređen za svećenika 2. siječnja 1764. godine.⁴¹ Nadbiskup Ivan Carsana imenovao ga je 1780. za mansionara stolne crkve. Kanonikom Prvostolnog kaptola izabran je 28. travnja 1794. godine.⁴²

Ante Bianchi. Potječe iz zadarske građanske obitelji koja je zadarskoj Crkvi dala više svećenika.⁴³ Kao septimanarij stolne crkve dobio je 1784. mjesto koralnog i župskog pomoćnika.⁴⁴ Ušao je u kaptol kao rezidencijalni kanonik 1794. godine kaptolskim izborom koji je izdao ispravu o izboru 24. lipnja, što je potvrđeno dukalom od 26. srpnja 1794. godine, nakon čega je uveden u posjed kanonikata.⁴⁵

Ivan Addobbati. Rođen je u Zadru u obitelji doseljenoj iz Bergama, koja je bila primljena u zadarsko građanstvo i ninsko plemstvo.⁴⁶ U zboru je nižega katedralnog klera kada je 1794. kao septimanarij stolne crkve promaknut za mansionara.⁴⁷ Za kanonika Prvostolnog kaptola izabran je od kaptola 10. kolovoza 1797. te potvrđen od nadbiskupa.⁴⁸

Ivan Bašić. Do izbora za kanonika bio je misionar stolne crkve, a izabran je za kanonika 10. kolovoza 1799. na mjesto Josipa Calvija, nakon što je ovaj bio promaknut na čast arhiprezbitera.⁴⁹

Šime Pacifico. Naslijedio je na položaju septimanarija stolne crkve Vicenca/Vicka Pasinija 1786. godine.⁵⁰ Već naredne 1787. nadbiskup Carsana imenuje ga mansionarom zborne crkve sv. Šime.⁵¹ U katedralni kler vraća se 1803. godine kad je od kaptola izabran za kanonika 25. studenoga 1803., potvrđen od kapitularnog vikara⁵² i potom uveden u posjed svog kanonikata.⁵³

Ivan Mischiato. Rođen je u Zadru 1772., a zaređen za svećenika 12. studenoga 1798. godine.⁵⁴ Kao đakon kolegijatne crkve sv. Šime imenovan je

⁴¹ AZN, Coll. ord., fol. 108v.

⁴² AZN, Liber benefitiorum, V, fol. 327, 373v-374v.

⁴³ Giuseppe FERRARI CUPILLI, *Ecclesiastici benemeriti della famiglia Bianchi di Zara*, 3 – 7.

⁴⁴ AZN, Liber benefitiorum, V, fol. 342r-v.

⁴⁵ DAZd, SGP, kut. 218, Alvise Marin (1793.-1795.), II, fol. 66v.

⁴⁶ DAZd, SN, LCN, III, fol. 28r-v, 77, 78v, 79; Enzo de VIDOVICH, *Albo d'oro delle famiglie nobili epatrizie e illustri nel Regno di Dalmazia*, ed. Rustia Traine, Trst, 2004., 89; M. GRANIĆ, *Popis plemića grada Nina iz 1817. godine*, 204 – 205.

⁴⁷ AZN, Liber benefitiorum, V, fol. 375v-376.

⁴⁸ AZN, Liber benefitiorum, V, fol. 392v-293v.

⁴⁹ AZN, Liber benefitiorum, V, fol. 404v-405.

⁵⁰ AZN, Liber benefitiorum, V, fol. 345r-v.

⁵¹ AZN, Liber benefitiorum, V, fol. 347v-348v.

⁵² AZN, SZK, kut. 7, br. 32/IV, Knjiga zapisnika sjednica Zadarskog kaptola, fol. 108v, 109r-v.

⁵³ AZN, Liber benefitiorum, V, fol. 345r-v, 347v-348v.

⁵⁴ C. F. BIANCHI, *Zara cristiana*, I, 232 – 236.

za septimanarija 1798., a od 1797. bio je koadjutor nadbiskupske kurije.⁵⁵ Za kanonika teologa Prvostolnog kaptola izabran je na kaptolu 21. siječnja 1806., potvrđen od kaptolskog vikara i uveden u posjed kanonikata.⁵⁶ U pokrajinskom shematizmu za 1817. godinu zabilježen je kao kanonik teolog, kancelar nadbiskupske kurije i rektor dijecezanskog sjemeništa.⁵⁷

Jerolim Frane Alesani. Rođen je u Zadru 1776. godine. Otac mu Josip bio je ranarnik (kirurg) koji je u Zadar došao iz Verone.⁵⁸ Uz teološke znanosti učio je i glazbu u Mletcima, pa je u Zadru slovio vrsnim orguljašem. Podučavao je klerike u glazbi, a iza sebe je ostavio nekoliko skladbi.⁵⁹ Iz gremija stolne crkve imenovan je 1804. vicemansionarom crkve sv. Šime.⁶⁰ Kaptolskim izborom 21. siječnja 1806. u Prvostolni kaptol ušao je kao kanonik.⁶¹ Umro je 11. ožujka 1823. godine u Zadru.⁶²

Ante Ercegović. Rođen je u Zadru. Zareden je za svećenika 12. studenoga 1798. godine.⁶³ U Zadarski kaptol ušao je izborom od kaptola 1806., potvrđen od kapitularnog vikara Jurovića za upražnjene stolice (*sede vacante*).⁶⁴ Onjemu je 1810. napisano da je zadarski kanonik, od svoje 13 godine u službi Crkve, što znači sa svećeništvom ukupno 20 godina. Slovio je kao vrsni propovjednik u crkvi sv. Šime i katedrali, a bio je učitelj gregorijanskog i figuralnog pjevanja.⁶⁵ Umro je 1. rujna 1823. u Zadru. U matičnoj knjizi umrlih zapisano je da je sin Mate Ercegovića, lađara (*caichiere*) iz šibenske Rogoznice.⁶⁶ U pokrajinskom shematizmu za 1817. godinu iskazan je kao kanonik pokorničar (*canonico penitenziere*).

Trifun Rončević. U niži katedralni kler ušao je 1797. godine kada je imenovan septimanarijem stolne crkve s naslovom doktora teologije (*sacrae theologiae doctor*).⁶⁷ Iz iskaza o njegovoj crkvenoj službi doznajemo da je školovan kao gojenac Zadarskog kaptola u hrvatskom Zavodu u Loretu na kojem je završio filozofske i teološke znanosti postigavši stupanj doktora. U zadarskoj je crkvi

⁵⁵ AZN, Liber benefitiorum, V, fol. 394, 399r-v.

⁵⁶ AZN, SZK, kut. 7, br. 32/IV, Knjiga zapisnika sjednica Zadarskog kaptola, fol. 116v-117v.

⁵⁷ Almanacco provinciale per la Dalmazia per l'anno 1817, 79.

⁵⁸ AZN, Župa sv. Stošije, Matična knjiga krštenih (MKK), XIX, fol. 250.

⁵⁹ HBL, I, Zagreb, 1983., 76.

⁶⁰ AZN, Liber extraordinariorum, IV, fol. 106, 107.

⁶¹ AZN, SZK, kut. 7, br. 32/IV, Knjiga zapisnika sjednica Zadarskog kaptola, fol. 116v-117v.

⁶² AZN, MKU, XIII, fol. 149 v; C. F. BIANCHI, Zara cristiana, I, 137 – 138.

⁶³ AZN, Coll. ord., fol. 65v.

⁶⁴ AZN, SZK, kut. 7, br. 32/IV, Knjiga zapisnika sjednica Zadarskog kaptola, fol. 118; AZN, Liber extraordinariorum, IV, fol. 152.

⁶⁵ AZN, Liber extraordinariorum, IV, fol. 277-278.

⁶⁶ AZN, MKU, XIII, fol. 154v.

⁶⁷ AZN, Liber benefitiorum, V, fol. 394v-395.

bio septimanarij, ispovjednik i branitelj crkvenog suda.⁶⁸ Godine 1808. dobio je službu kanonika pokorničara nadbiskupovim izborom potvrđenim od providura Vincenza/Vicka Dandola.⁶⁹ Naredne je godine (1809.) imenovan za inspektora bogoštovlja i upražnjenih crkvenih dobara.⁷⁰ Godine 1812. odrekao se te službe koju je od njega preuzeo kanonik Addobbati.⁷¹

Andelo T o r a t o. Rođen je u Zadru. Zaređen je za svećenika 28. studenoga 1800. godine.⁷² Kao katedralnom subđakonu, godine 1798. dodijeljena mu je služba septimanarija.⁷³ Kanonikom zadarskoga Prvostolnog kaptola imenovan je 1810. i bio potvrđen od nadbiskupa.⁷⁴ Bio je katedralni župnik i voditelj crkvenog pjevanja. U preustrojenom kaptolu za druge austrijske uprave postao je 1836. njegov prvi prepozit.⁷⁵

Vincenzo/Vicko P a s i n i. U crkvenoj je službi od 1774. godine. Za svećenika je zaređen 2. lipnja 1783. godine.⁷⁶ Pod mletačkom vlašću služio je neko vrijeme kao vojni dušobrižnik: bio je izvanredni redovnik zadarskih redovnica.⁷⁷ Kao septimanarij stolne crkve imenovan je za mansionara i nadarbenika zborne crkve sv. Šime 1784. godine.⁷⁸ Po smrti don Mate Maslovića imenovan je 8. siječnja 1796. za plovana prebendara i predstojnika kolegijatnog zbora crkve sv. Šime.⁷⁹ Zadarskim je kanonikom imenovan 1810. godine od guvernera Ilirskih pokrajina, zadržavši i dalje službu plovana crkve sv. Šime.⁸⁰ Umro je u Zadru 4. siječnja 1824. kao plovani sv. Šime i kanonik zadarskoga Prvostolnog kaptola. U matičnoj je knjizi zabilježeno da mu je otac Giorgio Pasini rodnom iz Padove, što ukazuje da on nema nikakve veze sa starom zadarskom porodicom Pasini čija starost seže u 14. stoljeće.⁸¹

⁶⁸ AZN, Liber extraordinarium, IV, fol. 248-249.

⁶⁹ DAZd, Spisi Centralnog inspektorata za bogoštovlje i upravu upražnjenih dobara Dalmacije, sv. 5, poz. 1, god. 1811., br. 463, fol. 25, 26, 30v, 31v.

⁷⁰ DAZd, Spisi francuske vladavine, Indeks spisa generalnog providurstva, god. 1809., 573.

⁷¹ AZN, Liber extraordinarium, IV, fol. 298.

⁷² AZN, Coll. ord., fol. 73.

⁷³ AZN, Liber beneficiorum, V, fol. 399v-400v.

⁷⁴ DAZd, Spisi Pokrajinske intendenze za Dalmaciju (1810. – 1813.), svež. 18, Tit. VIII, Rub. 27, br. 2347, fol. 337, 340.

⁷⁵ C. F. BIANCHI, Zara cristiana, I, 190.

⁷⁶ AZN, Coll. ord., fol. 24v.

⁷⁷ AZN, Liber extraordinarium, IV, fol. 334, 335.

⁷⁸ AZN, Liber beneficiorum, V, fol. 339v.

⁷⁹ AZN, Liber beneficiorum, V, fol. 386-386v.

⁸⁰ DAZd, Spisi Pokrajinske intendenze za Dalmaciju, svež. 18, Tit. VIII, Rub. 27, br. 1007, fol. 233, 256.

⁸¹ AZN, MKU, XIII, fol. 157, 158.

Frane Soprano. Kao beneficirani đakon stolne crkve 1788. imenovan je za septimanarija.⁸² Uslijed promaknuća don Ante Bianchija na kanonikat 1794., dobio je njegovu upražnjenu nadarbinu mansionara.⁸³ U svjedočanstvu iz 1810. godine za njega se kaže da je katedralni mansionar, da je u crkvenu službu ušao 1777. kao klerik te osamnaest godina bio ravnatelj kora.⁸⁴ U pokrajinskom shematizmu za 1817. iskazan je u zboru zadarskih kanonika.⁸⁵

Petar Marlić. Rođen je u Zadru. Zaređen je za svećenika 23. prosinca 1788. godine.⁸⁶ Iste je godine bio beneficirani đakon stolne crkve kada je unaprijeđen na septimanarija.⁸⁷ Nadbiskup Ivan Carsana imenovao ga je 29. listopada 1795. mansionarom prvostolne bazilike sv. Stošije.⁸⁸

Vincenzo/Vicko Battara. Bio je septimanarij stolne crkve kada je 10. prosinca 1797. dobio mansionarijat, upražnjen uslijed promaknuća don Ivana Addobbatija za kanonika.⁸⁹

Ivan Berčić. Rodio se u Zadru 3. svibnja 1785. godine, od oca Ante i majke Katarine Crljenko. U Zadru je završio teološko školovanje nakon čega je zaređen za svećenika 17. svibnja 1809., a godine 1810. iskazan je kao župski pomoćnik (mansionar stolne bazilike). Na zadarskom liceju predavao je teološke discipline i crkvenu povijest, također i na zadarskoj gimnaziji.⁹⁰ U Zadru je punih dvadeset godina vršio službu vojnog dušobrižnika u zadarskoj tvrđavi, potom je postao prepozit, naslovni biskup Cassija, a na kraju i šibenski redoviti biskup.⁹¹ Umro je iznenada 29. svibnja 1855. kod franjevac na Visovcu.⁹²

Josip Saučević. Bio je u redu đakonata kada ga je zadarski nadbiskup Carsana imenovao za septimanarija.⁹³ Na toj je službi iskazan u popisu svećenika nadarbenika Nadbiskupije.⁹⁴ Služio je u crkvi sv. Šime te 1814. postao katedralni

⁸² AZN, Liber benefitorum, V, fol. 350r-v.

⁸³ AZN, Liber benefitorum, V, fol. 350r-v, 377r-v.

⁸⁴ AZN, Liber extraordinariorum, IV, fol. 269.

⁸⁵ Almanacco provinciale per la Dalmazia per l'anno 1817, 79.

⁸⁶ AZN, Coll. ord., fol. 40.

⁸⁷ AZN, Liber benefitorum, V, fol. 350v-351.

⁸⁸ AZN, Liber benefitorum, V, fol. 381-382.

⁸⁹ AZN, Liber benefitorum, V, fol. 395r-v.

⁹⁰ AZN, Liber extraordinariorum, IV, fol. 293; Ljubomir MAŠTROVIĆ, "Povijesni pregled školstva u Zadru", *Zbornik Zadar*, 1964., 491, 501 – 502.

⁹¹ Josip BARBARIĆ, "Šibenik, šibenska biskupija, šibenski biskupi", *Sedam stoljeća šibenske biskupije. Zbornik*, Šibenik, 2001., 149 – 151.

⁹² C. F. BIANCHI, *Zara cristiana*, I, 236 – 239; HBL, 1, 678.

⁹³ AZN, Liber benefitorum, V, fol. 372.

⁹⁴ C. F. BIANCHI, *Zara cristiana*, II, 538.

obredničar (ceremonist).⁹⁵ U shematizmu za 1817. godinu iskazan je kao zadarski kanonik.⁹⁶ Umro je u Zadru 27. srpnja 1821. godine.⁹⁷

Toma Franceschi. Rođen je u Zadru 28. lipnja 1796. Za svećenika je zaređen 9. svibnja 1797. godine. Dok je bio u redu đakonata imenovan je 11. veljače 1797. za katedralnog septimanarija.⁹⁸ Umro je u Zadru 1843. godine.⁹⁹

Ivan Vlatković. Bio je svećenik prvostolne crkve sv. Stošije, a upražnjenu nadarbinu septimanarija don Vincenza/Vicka Battare podijelio mu je zadarski nadbiskup 3. prosinca 1798. godine.¹⁰⁰

Paškval Vason. Kao katedralni subđakon, postavljen je za septimanarija 28. veljače 1800. godine.¹⁰¹

Marko Busnardi. Prema arhivskim podacima iz 1800. godine subđakonu Marku Busnardiju odobrava se dopust od deset dana kako bi ih proveo u miru i duhovnom razmatranju (vježbama) za primanje đakonskog reda.¹⁰² Busnardi je 24. siječnja 1806. godine postavljen za septimanarija,¹⁰³ kako je to iskazano u pregledu klera zadarskoga Prvostolnog kaptola.

Šimun Livaković. Rođen je u Zadru. Zaređen je za svećenika 1. prosinca 1801. godine, prije kanonski propisane životne dobi.¹⁰⁴ Uslijed promaknuća don Anđela Torata na kanonikat, dobio je službu viceseptimanarija,¹⁰⁵ što je potvrđeno u iskazu pripadnika Prvostolnog kaptola 1811. godine.¹⁰⁶

Ivan Marija Smoljan. Rođen je u Zadru 16. srpnja 1777. godine. Zaređen je za svećenika 1. prosinca 1801.,¹⁰⁷ a u Prvostolnom kaptolu ubilježen je kao podsedmičar ili podnediljnik. Na tu ga je dužnost postavio 24. siječnja 1806. kapitularni vikar don Ivan Jurović.¹⁰⁸

⁹⁵ AZN, Liber extraordinariorum, IV, 280, 303.

⁹⁶ Almanacco provinciale per la Dalmazia per l'anno 1817, 79.

⁹⁷ AZN, MKU, XIII, fol. 126.

⁹⁸ AZN, Liber benefitiorum, V, 390v-391.

⁹⁹ Arhiv župe Kali, Knjiga godova župe Kali, fol. 6. Iako nije živio, niti pastoralno djelovao u toj župi, Toma Franceschi ubilježen je u Knjigu godova stoga što je kao pripadnik plemenišaške obitelji uživao nadarbinu sv. Pelegrina na području te župe, očito na spomen goda.

¹⁰⁰ AZN, Liber benefitiorum, V, fol. 397v-398.

¹⁰¹ AZN, Liber benefitiorum, V, fol. 407v-408v.

¹⁰² AZN, Liber extraordinariorum, III, fol. 593-594.

¹⁰³ AZN, Liber extraordinariorum, IV, fol. 145.

¹⁰⁴ AZN, Liber extraordinariorum, III, fol. 599; AZN, Coll. ord., fol. 82v.

¹⁰⁵ AZN, Liber extraordinariorum, IV, fol. 278, 279.

¹⁰⁶ AZN, Varia (Razno), kut. 1, br. 18. Stato delle Chiese della Arcidiocesi 1806-1811., s. f.

¹⁰⁷ AZN, Coll. ord., fol. 82v.

¹⁰⁸ AZN, Liber extraordinariorum, IV, fol. 145.

Paškval P o s e c c o . Od klerikata je u službi zadarske stolne crkve. Dopušteno mu je 9. kolovoza 1806. da od ninskog biskupa Scottija primi svećenički red, a 17. listopada iste godine dopušteno mu je reći prvu misu.¹⁰⁹

Frane Morelli. Kapitularni vikar don Ivan Jurović postavio je đakona zadarske stolne crkve Franu Morellija za viceseptimanarija 1806. godine. U istoj je godini dobio svećenički red od biskupa Scottija. U gradu Zadru bio je učitelj Općinske osnovne škole.¹¹⁰

Marko Maletić. Rođen je u Zadru, a prema popisu članova zadarskoga Prvostolnog kaptola 1811. godine uvijek je bio bogoslov. Za svećenika je zaređen 10. ožujka 1816. godine.¹¹¹

Tablica 3. Zbor kolegijalne crkve sv. Šimuna (Šime)

Red. br.	Prezime i ime	Star. dob	Dostojanstvo	Imenovanje
1.	PASINI, Vincenzo/Vicko	59	<i>plovan i predstojnik zbora</i>	1796.
2.	FERRARI, Bartol	66	<i>prebendar</i>	1796.
3.	ZAPIĆ, Ante	44	<i>prebendar</i>	1796.
4.	MILAŠINOVIĆ, Toma	47	<i>prebendar</i>	1795.
5.	MAROVIĆ, Dominik	-	<i>prebendar</i>	-
6.	TIČINA, Mate	34	<i>podprebendar</i>	1811.
7.	VAGO, Ignacije Ante	28	<i>đakon</i>	1808.
8.	MALEŠIĆ, Marko	-	<i>đakon</i>	-
9.	ARVATINI, Bernard	-	<i>akolit</i>	-
10.	PERLINI, Karlo	-	<i>akolit</i>	-

Izvor: DAZd, Spisi Centralnog inspektorata za bogoštovlje i upražnjena dobra Dalmacije 1807. – 1810., sv. 41, god. 1811., fol. 56v, Statistički prospekti.

Bernard Arvatini. Pripadao je svećeničkom kolegiju crkve sv. Šime. Zadarski kapitularni vikar don Ivan Jurović dopušta mu 1803. godine da može od ninskog biskupa Scottija primiti prvu tonsuru, a 1806. dopušteno mu je da od istog biskupa primi četiri niža reda i dalje do đakonata.¹¹²

¹⁰⁹ AZN, Liber extraordinariorum, IV, fol. 181-182, 204.

¹¹⁰ LJ. MAŠTROVIĆ, Povijesni pregled školstva u Zadru, 503.

¹¹¹ AZN, Coll. ord., s. f. sub. die 10 Martij 1816.

¹¹² AZN, Liber extraordinariorum, IV, fol. 102, 183-184.

Ignacije Ante Vago. Crkveni podatci o njemu govore da je bio klerik i gojenac ninske Crkve, a njegovi su živjeli u tom gradiću. Godine 1806. inkardiniran je u Zadarsku nadbiskupiju i 1807. od nadbiskupa Scottija dobio svećenički red.¹¹³

Mate Tičina. U izvješću 1811. naznačeno je da je bio prebendar crkve sv. Šime na što ga je iste godine imenovao nadbiskup Scotti. Ninski kapitularni vikar Jurinović 1814. godine izvješćuje da je don Mate Tičina star 38 godina, rodom iz Zadra, ninski je rezidencijalni kanonik, ne rezidira, niti je ikada došao u Nin. Nadalje, da je u Zadru završio nižu školu i gramatiku (gimnazija) te studij filozofije i teologije. O njegovom držanju i ostalim podobnostima ne može ništa podrobnije izvijestiti jer dotični kanonik Tičina živi u Zadru.¹¹⁴

Muške redovničke zajednice

Tablica 4. *Redovnici samostana sv. Frane*

<i>Red. br.</i>	<i>Prezime i ime</i>	<i>Starosna dob</i>	<i>Godina stupanja u red</i>
1.	CRLJENKO, Bernardin	60	1766.
2.	BERSANI, Karlo	60	1766.
3.	KONCI, Leonard	66	1762.
4.	PASSIO, Ivan Krstitelj	67	1764.
5.	BOŽIĆ, Konstantin	36	1794.
6.	FORETIĆ, Bonaventura	35	1793.
7.	PANTANJIN, Ante	69	1759.
8.	FILIPPI, Vincenzo/Vicko	25	1803.
9.	BOŽIČEVIĆ, Lovre	35	1796.
10.	SALE, Frane	30	1801.
11.	TULIĆ, Josip	30	1802.
12.	BENČIĆ, Grgur	28	1804.
13.	BULAT, Bartol	43	1798.

Izvor: DAZd, Spisi Centralnog inspektorata za bogoštovlje i upražnjena dobra Dalmacije 1807. – 1810., sv. 41, god. 1811., fol. 56v, Statistički prospekti.

¹¹³ AZN, Liber extraordinariorum, IV, fol. 231-232, 239-240.

¹¹⁴ DAZd, Razni spisi Dalmatinskog namjesništva, god. 1814., svež. 2, br. 8129, 9.

Na temelju statističkog prospekta poznato je brojčano stanje samostanskog osoblja, njihova starosna dob, godine stupanja u redovnički život. Zahvaljujući drugim arhivskim vrelima poznato je koju su redovničku dužnost obnašali, podrijetlo i mjesta iz kojih su potekli.

Na čelu Svetojerolimske provincije sa sjedištem u Zadru bio je provincijal, (*molto reverendo*) fratar Bernardin Crljenko, Zadrarin.¹¹⁵ Kao bivši provincijal ubilježen je fra Karlo Bersani, onodobni tajnik fra Konstantin Božić i gvardijan samostana fra Ante Pantanjin. Nadalje, hijerarhijom popisani redovnici obnašali su određene dužnosti: bili profesori, lektori, kustosi – dakle iskazani samo službom. Redovnici, đaci, što podrazumijeva učenike gimnazijskih nauka, kao i studente filozofije i teologije koje nalazimo iskazane 1814. godine, i na kraju laici (Bartol Bulat). Njihova prosječna starosna dob bila je oko 45 godina.

Izuzevši razdoblje u kojem se ograničavao ulazak novcima izvan mletačkog dominija, samostansko osoblje podrijetlom je iz krajeva i naselja koje je obuhvaćala ova provincija – odnosno njezinih kustodija, od Bala na sjeveru (istarska kustodija) do Drača na jugu (dubrovačka kustodija). U statističkom prospektu iz 1811. najzastupljeniji su redovnici – svećenici iz Zadra, ukupno četvero, potom tri s Korčule, jedan s Pašmana, Krapnja te jedini stranac iz Pijemonta u Italiji. Od tih redovnika, trojica su do 1811. godine umrla, a u novicijatu su ušli novi za koje nemamo podataka otkud su potekli.

Tablica 5. Redovnici trećoredci (*konventualci*) samostana sv. Mihovila

Red. br.	Prezime i ime	Starosna dob	Godina stupanja u red
1.	MIHALJEVIĆ, Benedikt	42	1784.
2.	CROTTA, Mihovil	87	1744.
3.	MIHALJEVIĆ, Božidar	37	1795.
4.	ŠIBENČANIĆ, Lucije	29	1803.
5.	NEGOVETIĆ, Bonaventura	28	1802.
6.	ŠUFANIĆ, Frane	50	1785.
7.	BRUSIĆ, Maksim	65	1766.

Izvor: Spisi Centralnog inspektorata za bogoštovlje i upražnjena dobra Dalmacije 1807. – 1810., sv. 41, god. 1811., fol. 56v, Statistički prospekti.

¹¹⁵ Na franjevačkom kapitolu dva puta bio je izabran za provincijala. Justin VELNIĆ, "Samostan sv. Frane u Zadru – Povijesni prikaz njegova života i djelatnosti", *Samostan sv. Frane u Zadru, Zbornik*, 303.

Još je jedna muška redovnička zajednica u gradu Zadru, ona franjevac konventualaca. Po statističkom prospektu iz 1811. godine činilo ju je sedam redovnika, a boravili su u samostanu sv. Mihovila. Raspoložemo podatcima o njihovim imenima, ukupnom broju, godinama stupanja u red i starosnoj dobi. Prosječno su stari oko 48 godina, a najmlađa osoba koju redovništvo zove pomladak imala je 29 godina.

Tablica 6. *Redovnici kapucini hospicija Gospe od Zdravlja*

<i>Red. br.</i>	<i>Ime i podrijetlo</i>	<i>Starosna dob</i>	<i>Godina stupanja u red</i>
1.	Srećko (Fortunat), iz Cadore	45	1786.
2.	Sigismund, iz Belluna	43	1784.

Izvor: DAZd, Spisi Centralnog inspektorata za bogoštovlje i upražnjena dobra Dalmacije 1807. – 1810., sv. 41, god. 1811., fol. 56v, Statistički prospekti.

Malobrojna redovnička kapucinska zajednica u gradu Zadru brojila je svega dva člana. S obzirom na godine stupanja u svoj red i starost iskazanu u popisu, zaključujemo da su u redovničkoj službi bili dvadesetak godina. Njihova služba uglavnom se svodila na brigu oko svetišta Gospe od Zdravlja u predjelu zadarskog Kaštela (*Campo Castello*).

Fra Srećko (Fortunat) iz Cadore zabilježen je kao kapelan zadarske Civilne bolnice. Umro je 1820. godine i pokopan na grobištu sv. Frane u Zadru.¹¹⁶

Tablica 7. *Redovnici dominikanci ukinutog samostana sv. Dominika*

<i>Red. br.</i>	<i>Prezime i ime</i>	<i>Opaske*</i>
1.	CELENTIĆ, Frane ¹¹⁷	<i>bakalaureus 1801.</i>
2.	BUDROVIĆ, Nikola Dominik ¹¹⁸	<i>bakalaureus 1801.</i>
3.	CEBALO, Ivan Ante ¹¹⁹	<i>bakalaureus 1775.</i>
4.	OSTOJA, Ivan Pavao ¹²⁰	<i>bakalaureus 1760.</i>
5.	CHINCHIO, Augustin ¹²¹	<i>redovnik</i>
6.	VRANJICAN, Vincenzo/Vicko ¹²²	<i>bakalaureus 1773.</i>

Izvor: DAZd, Spisi Pokrajinske intendenze za Dalmaciju, 1810. – 1813., Tit. VIII, Vjeroispovijesti (Culto), fol. 466 v. Opaske autora označene (*), tj. dopunjenim podatkom.

¹¹⁶ AZN, MKU, XIII, fol. 90.

¹¹⁷ Stjepan KRASIĆ, *Generalno učilište dominikanskog reda u Zadru ili Universitatis Jadertina 1396-1807*, Zadar, 1996., 424, 517. Na vijeću profesora Generalnog učilišta spominje se kao *bacalaureus*.

Potrebno je istaknuti u ovom razdoblju članove ukinute dominikanske redovničke zajednice samostana sv. Dominika, zatvorenog 1807. godine, budući da je šest članova ove redovničke zajednice ostalo u gradu. Samostanska je imovina zaplijenjena, a zgrada pretvorena u vojarnu. Nije to bilo slučajno, niti je, možebitno, njihovo izdržavanje (financiranje) bilo neopravdano. Jasnije rečeno, ovaj red staroga redovničkog postanja oduvijek je primao svoje članove iz plemićkog ili građanskog sloja i djelovao isključivo u gradovima povezan uz tamošnje plemstvo i građanstvo, pa i u gradu Zadru.¹²³ Po stavu nove francuske vlasti to se nipošto nije uklapalo u koncept tobožnje društvene jednakosti, tim više što su dominikanci bili visoko obrazovani i bili znani kao vrsni propovjednici. Donijeli smo u tabličnom pregledu imena članova nekadašnje zadarske dominikanske zajednice po iskazu iz 1807., budući da u izvješću 1811. godine nisu obuhvaćeni.

¹¹⁸ S. KRASIĆ, Generalno učilište dominikanskog reda u Zadru. Rodio se 1773. u Starom Gradu na Hvaru, umro 1843. godine. Po podacima istog autora 1794. godine učio je u Korčuli (274), 1799. postao lektorom (334), 1801. stekao bakalaureat (424), a 1803. postao učiteljem studija (414).

¹¹⁹ S. KRASIĆ, Generalno učilište dominikanskog reda u Zadru. Rodio se 1739. u Korčuli, umro 1814. u Zadru. Stekao je bakalaureat 1775. godine (424, 466, 659 – 660, 676).

¹²⁰ S. KRASIĆ, Generalno učilište dominikanskog reda u Zadru. Rodio se 1728. u Zadru. Službovao je u Splitu (513), a doktorat stekao 1766. godine (644).

¹²¹ S. KRASIĆ, Generalno učilište dominikanskog reda u Zadru, 676. Bio je običan redovnik.

¹²² S. KRASIĆ, Generalno učilište dominikanskog reda u Zadru, 517. Rodom je iz Staroga Grada na Hvaru. U ime Generala dominikanskog reda provincijalno ga je vijeće proglasilo baccalaureusom 1773. godine.

¹²³ F. LUZZATTO, "La politica ecclesiastica dell'ultimo Provveditore Generale in Dalmazia (1806-1809)", *Archivio Storico per la Dalmazia*, Anno VIII-X, Fasc. 92-116, Rim, 1933. – 1935., piše opširno o crkvenoj politici Vincenza/Vicka Dandola. Služio se uglavnom Dandolovim godišnjim izvješćima u kojima je vidljiva njegova naklonost franjevcima, a istaknuo je ukidanje većeg broja dominikanskih zajednica u Dalmaciji. Primjerice, u Zadru gdje je bilo Generalno učilište sa šestero braće dominikanaca, dok je u Pagu bio samo jedan redovnik. U zaključku ipak nije dao odgovor na ključno pitanje, zašto su upravo dominikanski samostani bili „na udaru“ nove vlasti. O tome bi trebala posebna dublja studija. Naše je skromno mišljenje da je takav odnos uvjetovan staleškim opredjeljenjem dominikanaca po Dalmaciji do uspostave francuske vlasti.

*Ženske redovničke zajednice*Tablica 8. *Redovnička zajednica benediktinki samostana sv. Marije*

Red. br.	Prezime i ime	Starosna dob	Godina stupanja u red	Opaske
1.	FANFOGNA, Lucija, opatica	66	1769.	<i>benediktinka</i>
2.	MOSER, Kunigunda	68	1763.	<i>benediktinka</i>
3.	ZANCHI, Jelena	70	1768.	<i>benediktinka</i>
4.	ZANCHI, Ivana	63	1768.	<i>benediktinka</i>
5.	ADDOBBATI, Josipa	55	1780.	<i>benediktinka</i>
6.	VLASTÓ, Klara	33	1799.	<i>ex-klarisa</i>
7.	ADDOBBATI, Jacinta	64	1765.	<i>ex-klarisa</i>
8.	VLASTÓ, Benedikta	50	1804.	<i>ex-klarisa</i>
9.	ROTTA, Antonija	27	1807.	<i>ex-klarisa</i>
10.	MARČINA, Mandalena/Mande	105	1731.	<i>konversa sv. Dimitrija</i>

Izvor: DAZd, Spisi Centralnog inspektorata za bogoštovlje i upražnjena dobra Dalmacije 1807. – 1810., sv. 41, god. 1811., fol. 71v, Statistički prospekti; AZN, Miscellanea, kut. 1, br. 18, fol. 8, B.

Redovnička zajednica benediktinki sv. Marije za francuske uprave bila je malobrojna. U samostan su stoljećima ulazile zadarske plemićke kćeri, a uslijed biološke oslabiljenosti zadarskog plemstva broj gojenica, a time i redovnica iz toga najvišeg sloja zadarskog društva opadao je. Redovničkoj zajednici samostana sv. Marije pridružene su redovnice klarise ukinutog samostana sv. Marcele. U samostanu je živjela jedina preživjela članica nekadašnjega ženskog samostana sv. Dimitrija, zadarskih dominikanki, koji je ukinut od mletačkih vlasti. Zadarske je benediktinke spasilo od ukidanja to što su javno djelovale na opću dobrobit grada, vodile su žensku školu s lijepim brojem učenica svih staleža.

O zadarskim redovnicama sakupili smo i zabilježili ove podatke.

Lucija Fanfogna. Godine 1795. imenovana je predstojnicom samostana, a opatica (*abadessa*) je od 1804.¹²⁴ Potjecala je iz stare i poznate zadarske plemićke obitelji, od loze Frane Fanfogne, viteza sv. Marka i mletačkog *conta*.¹²⁵ Kći je Josipa Ante i Livije Chizoli iz Brescie, rođena u Zadru 1744., a umrla je 18. lipnja 1817. godine.¹²⁶

¹²⁴ ZKZd, Rukopisi, ms. 727, Guerrino FERRANTE, Notizie di Zara, vol. I, p. 187; I. OSTOJČIĆ, *Benediktinci u Hrvatskoj*, III, Split, 1965., 335.

¹²⁵ DAZd, Spisi obitelji Begna, kut. 1, A, 5, fol. 366.

¹²⁶ AZN, MKU, XIII, fol. 77.

Kunigunda Moser. U izvješću iz 1814. godine kao mjesto rođenja naznačen je Krf, dok u zadarskoj matičnoj knjizi piše da je rodom iz Zadra. Potječe iz njemačke (švapske) obitelji¹²⁷ čiji su članovi u mletačkoj vojnoj službi (inženjeri) od 1717. godine.¹²⁸ Moserovi, pisani često Moser de Vilseck ili Filseck, plemstvo Carstva stekli su 1573. godine od cara Maksimilijana II. Habsburškog.¹²⁹ Redovnica, s pomalo nesvakidašnjim njemačkim imenom za dalmatinsku sredinu, kći je brigadira Sigismunda Mosera iz Švapske. Umrta je u zadarskom samostanu 4. siječnja 1820. godine.¹³⁰

Jelena Zanchi. U doba stupanja u red bila je zadarska građanka i ninska plemkinja. Njezin je djed Frane, podrijetlom iz Bergama, primljen 1683. u zadarsko građanstvo,¹³¹ a otac Ivan Jakov primljen je 1742. u ninsko plemstvo.¹³² Jelena je rođena u Zadru 1741., a umrla je 29. siječnja 1813. godine.¹³³

Mandalena (Mande) Marčina. U iskazu iz 1811. pisana je Maršina, u matici Mašina, a točno je da je prezivala Marčina porijeklom iz Luke na Dugom otoku odakle prezime potječe. Bila je zavjetovana konversa,¹³⁴ dvorkinja (poslužiteljica) ukinutog samostana sv. Dimitrija. Kći je Luke Marčine; umrla je u Zadru 30. prosinca 1811. u 105-oj godini života.¹³⁵

Prateći redovnički i životni daljnji put preostale četiri bivše klarise, nismo mogli uvidjeti da su ostale u benediktinskoj zajednici, niti da su umrle u Zadru – što napućuje da su vjerojatno premještene u zajednicu klarisa, reda kojemu do dolaska u Zadar pripadahu, u grad Split.¹³⁶

¹²⁷ Ernst Heinrich KNESCHKE, *Neues allgemeines Deutsches Adels-Lexikon*, VI, Leipzig, 1865., 366.

¹²⁸ DAZd, SGP, Alvise Mocenigo (1717. – 1720.), III, fol. 13. Tada je prvi Moser s maršalom Schulemburgom došao u Dalmaciju, Split.

¹²⁹ Karl Friedrich von FRANK, *Standeserhebungen und Gnadenakte für das Deutsche Reich und die Österreichischen Erblände bis 1806 sowie kaiserlich österreichische bis 1823 mit einigen Nachträgen zum „Alt-Österreichischen Adelslexikon“ 1823–1918*, Bd. 3, Schloss Senfteneg 1972., 263.

¹³⁰ AZN, MKU, XIII, fol. 113.

¹³¹ Libro nel qual si descrivono, tutti qvelli, che hanno privilegio di cittadino popolare nell`Vniversità de cittadini, et popolo in Zara, fol. 42v. (Rkp. br. 3 u trezoru DAZd).

¹³² DAZd, SN, LCN, II, fol. 8r-v.

¹³³ AZN, MKU, XIII, fol. 26v.

¹³⁴ Po Ivanu Ostojiću konvers znači neškolan laik/laikinja, član samostanske zajednice, nije korni monah/monahinja (redovnik/redovnica) i ne sudjeluje u hijerarhiji reda vezane za liturgijske obrede.

¹³⁵ AZN, MKU, XIII, fol. 13v.

¹³⁶ Slavko KOVAČIĆ, "Osnovna škola za djevojčice u splitskomu samostanu sv. Klare: 1824. – 1869.", *Kačić: zbornik Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja*, Split, 1993., 415 i d.

U ovom radu na temelju izvornoga arhivskog gradiva i tiskanih izvora prikazano je crkveno stanje Zadarske nadbiskupije za vrijeme francuske uprave po službenom iskazu iz 1811. godine. S obzirom na to da je grad Zadar za francuske uprave u Dalmaciji bio i glavni grad Pokrajine te sjedište metropolije Sjeverne Dalmacije, u njemu je djelovao nadbiskup kao glava Crkve, potom članovi Prvostolnog kaptola, brojno mirsko više i niže svećenstvo te redovničke muške i ženske zajednice.

Svi prikupljeni podatci o članovima zadarske Crkve, raščlanjeni i iskazani iz obrađenih izvora, pružaju bolji crkveno-povijesno-demografski uvid u poznavanje crkvene hijerarhije u razmatranom razdoblju – tri desetljeća prije objave prvih dijecezanskih shematizama. Tako smo dobili podatke o mjestu, položaju, stanju župa i crkvenih institucija (kaptola i redovničkih zajednica). Također i podatke o osobama (*status personalis*) s osnovnim podacima o svjetovnom svećenstvu i redovničkoj pripadnosti, statusu, mjestu podrijetla, starosnoj dobi i godini crkvenog promaknuća.

Uviđamo kako je u Zadarskoj nadbiskupiji vladala staleška struktura: članovi Prvostolnog kaptola bili su iz plemićkog ili građanskog sloja, gradski je kler također iznikao iz istih redova, dok su redovničke zajednice djelovale u skladu s pravilima svoga reda i zadržale staru stalešku strukturu. Ovakva nejednaka društvena struktura upućuje nas i na spoznaju o različitom obrazovanju klera (gradskog – seoskog), kulturi ophođenja i djelovanja u čemu se ogledava realna društvena slika klasne i staleške podjele tog vremena. U ovom prikazu crkvenog stanja Zadarske nadbiskupije 1811. godine ukazali smo i na njezinu ulogu u crkvenom ustrojstvu onodobne pokrajine Dalmacije.

Josip CELIĆ

SECULAR CLERGY AND RELIGIOUS ORDERS IN ZADAR
ACCORDING TO THE OFFICIAL REPORT OF 1811

SUMMARY

When French rule was established, the city of Zadar was the capital of Dalmatia. It had first acted as the seat of the diocese, later of the archdiocese, while as of 1154, it was the seat of the Metropolitanate of North Dalmatia. Since the earliest days, there was a canonical assembly established within the cathedral-dominated chapter of Zadar. The city had a clergy large in number, as well as both male and female monastic communities. These ecclesiastic institutions had been preserved in Zadar, with some changes, throughout the Napoleon rule.

At that time, the archbishop of Zadar was Josip Grgur Scotti, an emphatic follower of the new authority, which had nominated him for this position. The cathedral-dominated chapter acted in full complement, being composed of eminent priests originating from both the aristocracy and the bourgeoisie of Zadar. Monastic communities operated pursuant to the rules of their respective orders and kept the old class structure.

The clergy of the Zadar Diocese at the beginning of the 19th century was ununiform social- and culture-wise. The city clergy, originating from both the aristocracy and the bourgeoisie, was raised and educated in an urban cultural milieu. It thereby differed from the village clergy not only by education, but also by the level of communication and operation. Thereby, the structure of the clergy offers a social picture regarding town versus village, which further reflects a realistic social picture showing the class division.

Keywords: Zadar Diocese; secular clergy; religious orders; French rule; ecclesiastic history; historical demography.

